

Видове клавирни извлечения в зависимост от предназначението им

Светлин Христов

Свиренето и четенето на партитури е неразривна част от професията на оркестровия и оперния диригент. Естествено, то е и неизбежно свързано с композицията, както и с музикознанието.

При запознаване и изучаване на оркестрова партитура трябва да се имат предвид два основни етапа.

Първият етап е свързан с възможността партитурата да бъде изсвирена така, че да дава възможност да се добие представа за протичането на творбата във времето. Това изсвирване или съответно клавирно извлечение трябва да бъде с по-олекотена фактура, позволяваща изсвирване в указаното темпо.

Вторият етап трябва да може да показва всички елементи на фактурата; тоест не трябва да има пропускане на реални гласове, за да излезе цялото многогласие, макар и с променено разположение на гласовете и с изпуснати удвоявания в октава, ако това е неизбежно. Такова клавирно извлечение ще бъде с утежнена фактура, при която се налага свирене в по-бавно от указаното темпо. Ако разликата между първия и втория вид на клавирните извлечения се изразява само в изпускането на някои гласове, то тогава може да се изпише само втория вид извлечение, като с по-малки ноти се изпишат изпуснатите гласове. Съвременните компютърни програми за нотопис позволяват такова изписване.

4.1. Примери: Александър Райчев – Концерт за оркестър – партитура

Концерт за оркестър

Александър Райчев

партитура
♩ = 120

Violini I

Violini II

Viole

Violoncelli

5

Violini I

Violini II

Viole

Violoncelli

- Ал. Райчев – Концерт за оркестър - клавирно извлечение, даващо възможност творбата да прозвучи в указаното темпо и клавирно извлечение, даващо възможност за цялостно подробно запознаване с произведението

2
9 подробно клавирно извлечение

Musical score for measures 9-12. The score is written for piano in two staves (treble and bass clef). It features a complex harmonic structure with many accidentals and a dense texture. The key signature has two flats (B-flat and E-flat), and the time signature is 4/4. The music consists of four measures, each with a full piano accompaniment.

Musical score for measures 13-16. The score is written for piano in two staves (treble and bass clef). It continues the complex harmonic structure from the previous system. The key signature remains two flats, and the time signature is 4/4. The music consists of four measures, each with a full piano accompaniment.

клавирно извлечение, удобно за свирене в tempo

Musical score for measures 17-20. The score is written for piano in two staves (treble and bass clef). It provides a simplified piano accompaniment version of the previous system. The key signature remains two flats, and the time signature is 4/4. The music consists of four measures, each with a full piano accompaniment.

Musical score for measures 21-24. The score is written for piano in two staves (treble and bass clef). It provides a simplified piano accompaniment version of the previous system. The key signature remains two flats, and the time signature is 4/4. The music consists of four measures, each with a full piano accompaniment.

-

- 4.2. Дм. Шостакович – Симфония № 10 – партитура

The first system of the musical score consists of eight staves. The top two staves contain melodic lines with eighth-note patterns and accents, marked with 'a2'. The third staff shows a bass line with chords and eighth notes. The fourth staff continues the melodic line with 'a2' markings. The fifth and sixth staves show a piano accompaniment with chords and eighth notes. The seventh and eighth staves are empty.

A single empty musical staff, likely a placeholder for a second system of music.

The second system of the musical score consists of five staves. The top staff features a melodic line with slurs and accents. The second staff continues the melodic line with slurs. The third and fourth staves show a piano accompaniment with chords and eighth notes, marked with 'unis.'. The fifth staff continues the piano accompaniment.

Picc. *ff*

Fl. *ff*

Ob.

Cl. picc.

Cl.

Fag. *a2*

C-fag.

Cor.

Tr-be

Tr-ni
e
Tuba

Timp.

T-ro *solo*

Archi *div.*

- **Дм. Шостакович – Симфония № 10 – клавирни извлечения:**
- **- 1. удобно за изсвирване на пиано в указаното темпо**
- **- 2. още по-облекчено**
- **- 3. клавирно извлечение, съдържащи всички тонове от фактурата с някои промени в разположението на гласовете**

Дм. Шостакович - Симфония № 10, II част

Allegro ♩=176 клавирно извлечение, удобно за свирене в темпо

Musical score for measures 1-4. The score is in 2/4 time, key of B-flat major. The right hand features a melodic line with eighth notes and a dotted quarter note, while the left hand provides a harmonic accompaniment with chords and eighth notes.

Musical score for measures 5-8. Measure 5 starts with a treble clef and a key signature change to B-flat major. Measure 8 includes an 8va marking above the staff. The right hand has a melodic line with eighth notes and a dotted quarter note, while the left hand provides a harmonic accompaniment with chords and eighth notes.

Allegro ♩=176 клавирно извлечение още по-облегчено с оглед на темпото

Musical score for measures 9-12. The score is in 2/4 time, key of B-flat major. The right hand features a melodic line with eighth notes and a dotted quarter note, while the left hand provides a harmonic accompaniment with chords and eighth notes.

Musical score for measures 13-16. Measure 13 starts with a treble clef and a key signature change to B-flat major. Measure 16 includes an 8va marking above the staff. The right hand has a melodic line with eighth notes and a dotted quarter note, while the left hand provides a harmonic accompaniment with chords and eighth notes.

Allegro ♩=176 клавирно извлечение, съдържащо всички тонове от фактурата с някои промени в разположението на гласовете

Musical score for measures 17-20. The score is in 2/4 time, key of B-flat major. The right hand features a melodic line with eighth notes and a dotted quarter note, while the left hand provides a harmonic accompaniment with chords and eighth notes.

Musical score for measures 21-24. Measure 21 starts with a treble clef and a key signature change to B-flat major. Measure 24 includes an 8va marking above the staff. The right hand has a melodic line with eighth notes and a dotted quarter note, while the left hand provides a harmonic accompaniment with chords and eighth notes.

-
- -И още един пример, твърде необичаен за клавирно извлечение, предназначено да се изпълнят всички реални гласове на фактурата, така че да се добие цялостна представа за произведението при невъзможност да се обхванат в извлечението на оркестровите партии. Става въпрос за клавирното извлечение на Първия концерт за пиано и

оркестър от Дмитрий Шостакович. Това клавирно извлечение е правено от самият автор, което му придава особена тежест. Освен това, трябва да се има предвид, че той нееднократно е изпълнявал този концерт като солист.

4.3. Дмитрий Шостакович – Концерт за пиано и оркестър № 1 – партитура:

P-no

Archi

pizz.

pizz.

9

Detailed description: This system contains measures 9 through 12. The piano part (P-no) features a melodic line in the right hand and a rhythmic accompaniment in the left hand. The strings (Archi) are mostly silent, with pizzicato (pizz.) markings in the second and third staves starting at measure 11.

P-no

2 $\text{♩} = 108$

Archi

arco

p

p espr.

3

13

Detailed description: This system contains measures 13 through 16. The piano part (P-no) has a melodic line in the right hand and a rhythmic accompaniment in the left hand. The strings (Archi) play an arpeggiated pattern starting at measure 13. The first staff of the strings is marked *arco* and *p*. The second staff is marked *p espr.* and has a triplet of eighth notes (3) in measure 15. Measure 16 is marked with a box containing the number 2 and a tempo marking of $\text{♩} = 108$.

P-no

Archi

arco

arco

17

Detailed description: This system contains measures 17 through 20. The piano part (P-no) has a melodic line in the right hand and a rhythmic accompaniment in the left hand. The strings (Archi) play an arpeggiated pattern starting at measure 17. The first staff of the strings is marked *arco* and the second staff is marked *arco*. Measure 20 is marked with the number 17.

**- Дмитрий Шостакович – Концерт за пиано и оркестър № 1, I част – клавирно
извлечение на оркестровите гласове**

2

♩ = 108

3

13

16

19

Здесь и далее ноты, напечатанные более мелким раштром в партии P-no solo, следует играть только при исполнении концерта на двух фортепиано. Эти ноты являются вспомогательным элементом в изложении оркестровой партии 2-м фортепиано, в солирующую партию они не входят и при исполнении концерта с оркестром недопустимы. (Примеч. ред.)

От този пример става ясно, че клавирното извлечение на оркестровите гласове е предназначено за даване възможност на солиста да получи цялостна представа за фактурата на концерта. В партията на солиращото пиано са изписани гласове, които не е възможно да бъдат включени в партията на съпровождащото пиано. Вярно е, че се създава известно неудобство с това, че пианистът ще свири различни гласове по време на подготовката с второ пиано и по време на репетициите и на концерта с оркестъра, но пък това му дава възможност да осмисли цялата партитура.

4.4. Клавирно извлечение на ораториално произведение, предназначено да улесни разучаването на хора. В такова клавирно извлечение, на пианото са изписани хоровите партии, като заедно с това е добавен и целия комплементарен ритъм от оркестровите гласове, макар и променен като разположение и като брой гласовете от оркестровите партии:

- Л. ван Бетовен – Меса в С dur, I част – партитура

- Л. ван Бетовен – Меса С dur, опус 86 – клавирно извлечение само на оркестрите гласове

Tutti. f
 Ky - ri - e e - lei - son!
Solo. Ky - ri - e e - lei - son,
Tutti. Ky - ri - e e -
Solo. Ky - ri - e,
Tutti. Ky - ri - e e -
Solo. Ky - ri - e,
Tutti. Ky - ri - e e -

le - i - son, Ky - ri - e e - lei - son!
 le - i - son, Ky - ri - e e - lei - son, e - lei - son!
 le - i - son, Ky - ri - e e - lei - son, e - lei - son!
 lei - son, Ky - ri - e e - lei - son!

p *cresc.* *f*

Solo. Chri - ste e - lei - son!
Tutti. Chri - ste e - lei - son!
Solo. Chri - ste e - lei - son!
Tutti. Chri - ste e - lei - son!
Solo. Chri - ste e - lei - son!

p *f* *p*

- Л. ван Бетовен – Меса С dur, опус 86 – клавирно извлечение, предназначено за начален етап на разучаване с хора и солистите

Messe C-Dur

Ludwig van Beethovn, op.86

The image displays a musical score for the beginning of the C major Mass by Ludwig van Beethoven, Op. 86. The score is in 2/4 time and features four vocal parts (Soprano, Alto, Tenor, Bass) and a piano accompaniment. The vocal parts are written in treble clef, while the piano accompaniment is in bass clef. The score begins with a rest for the vocalists, followed by a series of notes and rests. The piano accompaniment consists of chords and moving lines in both hands.

2

9

Soprano solo

S

A

T

B

Musical score for Soprano, Alto, Tenor, Bass, and Piano. The vocal parts (Soprano, Alto, Tenor, Bass) are on the top four staves, and the piano accompaniment is on the bottom two staves. The score is in G major and 4/4 time. The vocal parts have a 'Soprano solo' marking. The piano accompaniment features a rhythmic pattern of eighth and sixteenth notes with chords. The vocal lines are mostly whole and half notes with some rests.

16

Musical score for Soprano and Piano. The vocal part is on the top staff, and the piano accompaniment is on the bottom two staves. The score is in G major and 4/4 time. The vocal line continues with eighth and sixteenth notes, and the piano accompaniment maintains the rhythmic pattern of eighth and sixteenth notes with chords. The score ends with a double bar line.

4.5. Й. С. Бах – Висока меса, Crucifixus - клавирно извлечение само на оркестровите гласове

96

№ 16. CHOR.

2 Fl. Viol. I/II Va. Continuo

The musical score is arranged in three systems. The first system includes vocal parts for Soprano II, Alto, Tenor, and Bass, and a keyboard part for Flute and Violin. The second system continues the vocal and keyboard parts. The third system begins with a section marked 'A' and includes the same vocal and keyboard parts. The lyrics are: Cru - ci - fi - xus, e - ti - am pro no - ois, cru - ci - fi - xus, cru - ci - fi - xus e - ti - am pro - cru - ci - fi - xus, cru - ci - fi - xus.

18

B

eru - ci - fi - xus e - - - ti - am pro -
 no - bis, e - - - ti - am pro no - - - bis sub
 - xus e - - ti - am pro no - bis e - -
 cru - ci - fi - xus e - - ti - am pro no - - - bis

24

C

no - - - bis sub Pon - ti - o Pi - la - to, pas - -
 Pon - ti - o Pi - la - to, sub Pon - ti - o Pi - la - - to, pas - -
 - ti - am pro - - - bis sub Pon - ti - o Pi - la - - to, pas - -
 sub Pon - - ti - - o Pi - - la - - to, pas - -

30

- sus et se - pul - - tus est, pas - - - sus et se - pul - tus
 - - sus et se - - pul - tus est, pas - - - sus et se - pul - tus
 sus, pas - - sus et se - pul - tus est, pas - - - sus et se - pul - tus
 - - - sus et se - pul - tus est, pas - - - sus et se - pul - tus

**- Й. С. Бах – Висока меса, Crucifixus - клавирно извлечение, предназначено за
начален етап на разучаване с хора**

Soprani
Cru - ci fi - xus,

Alti
Cru - ci fi - xus,

Tenori
Cru - ci fi - xus,

Bassi
Cru - ci

Pf

5

Cru - ci fi - xus, Cru - ci

Cru - ci fi - xus,

Cru - ci fi - xus,

fi - sus, Cru - ci fi - xus,

10

fi - xus e - ti - am pro no - bis
 cru - ci - fi - xus e - ti - am pro
 cru - ci - fu -
 cru - ci - fi - xus,

14

cru - ci - fu - xus
 no - bis e -
 xus e - ti - am pro no - bis
 cru - ci - fi - xus e - ti - am pro